

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij drie fracties de behoefte de minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over zijn brief d.d. 1 juli 2010 houdende zijn reactie op het verzoek van de commissie om informatie over de politieke situatie in Rwanda (Kamerstuk 29 237, nr. 122).

De minister heeft op de vragen en opmerkingen geantwoord bij brief van 2010. De vragen en opmerkingen van de fracties en de antwoorden van de minister zijn hieronder afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Ormel

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid hebben met belangstelling kennis genomen van de brief van de minister van Buitenlandse Zaken over de politieke situatie in Rwanda. Deze leden zijn bezorgd over de onrustige aanloop naar de presidentsverkiezingen in Rwanda van 9 augustus 2010 en hebben daarom nog enkele vragen.

Allereerst vragen de leden van de PvdA-fractie waarom de Europese Commissie niet is ingegaan op het verzoek van Nederland en enkele andere lidstaten om een volwaardige EU-waarnemingsmissie in te stellen. Welke argumenten had de Commissie daarvoor? Was het mogelijk geweest dit punt in de Raad aan de orde te stellen en heeft Nederland dit overwogen? Kan de minister aangeven of hij vindt dat een *Commonwealth* waarnemingsmissie op evenredige en geschikte wijze het proces zal monitoren?

De leden van de PvdA-fractie vragen voorts of de minister kan toelichten wat de uitkomsten zijn geweest van de zogeheten artikel 8 dialoog die Nederland en EU-partners onder meer op 30 maart jl. zijn aangegaan met de Rwandese autoriteiten. Welke vervolgstappen zijn uit deze gesprekken voortgekomen? Hoe verhoudt deze dialoog zich tot de op 28 juni jl. gehouden EU-démarche?

Is de minister bekend op welke gronden de United Democratic Forces-Inkingi (UDF-Inkingi) en de Democratic Green Party of Rwanda (DGPR) registratie voor de verkiezingen is geweigerd? Zo ja, kan de minister daar een beoordeling van geven? Is de weigering in lijn met Rwandese wetgeving? En zo ja, hoe beoordeelt de minister de betreffende wetgeving? Heeft de Permanent Consultative Council of Opposition Parties (PCC) geprobeerd als consortium alsnog mee te doen aan de verkiezingen? Zijn de eisen die de PCC stelt aan de verkiezingen, namelijk naast registratie van de UDF en DGPR een onafhankelijke kiescommissie met leden van de oppositie erin en een beëindiging van publieke financiering van de campagne voor de zittende president, volgens de minister terecht? Is de minister bekend of de beschuldiging dat president Kagame publiek geld gebruikt om zijn campagne mee te financieren gegrond is? Als dat juist is, speelt dat een rol bij de vraag of de budgetsteun definitief hervat zal worden?

Er zijn bij herhaling signalen dat de Rwandese autoriteiten de vrijheid van meningsuiting inperken. In verband met de genocide is er bij de leden van de PvdA-fractie net als bij de regering enig begrip dat Rwanda andere normen hanteert dan hier gebruikelijk zijn, met name waar wetgeving bedoeld is om etnische spanningen te voorkomen. Tegelijk kan het echter niet zo zijn dat onder het mom van het voorkomen van etnische spanningen wetgeving feitelijk gebruikt wordt om politieke tegenkrachten mond dood te maken. De leden van de PvdA-fractie vinden het moeilijk een en ander te beoordelen. In de eerste plaats vragen zij daarom of bekend is wanneer de Rwandese minister van Justitie zijn onderzoek naar het gebruik van de nieuwe wetten tegen divisionisme en genocideontkenning zal afronden. Hoeveel vervolgingen worden precies in dit onderzoek betrokken? Heeft de minister van Justitie concreet ook over dit onderzoek gesproken bij zijn bezoek aan Rwanda? Zou Nederland wellicht behulpzaam kunnen zijn bij dit onderzoek, aangezien is afgesproken de samenwerking op justitieel gebied te gaan versterken? Er is ook gesproken over het creëren van een situatie waarin een uitleveringsverdrag kan worden gesloten. De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid vragen of de minister kan aangeven wat de voorwaarden zullen

zijn voor een uitleveringsverdrag. Wanneer is de intentie om vergaande afspraken te maken over een eventueel uitleveringsverdrag?

Twee kranten hebben hun publicaties moeten stilleggen. Volledige sluiting wordt geëist. Op basis van welke feiten is dat gebeurd? Hoe beoordeelt de minister deze feiten en het publicatieverbod? De leden van de PvdA-fractie willen van de minister weten of hij van mening is dat de Rwandese regering een te scherpe beperking oplegt aan de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid.

In oktober 2010 zullen donoren en de Rwandese overheid gezamenlijk beoordelen welke resultaten er zijn geboekt en wordt gesproken over de mogelijke voortzetting van algemene begrotingssteun. De leden van de PvdA-fractie vragen de minister of hij de Kamer voorafgaand aan de Joint Review wil informeren over zijn inzet.

Inbreng van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie danken de minister voor de brief over de politieke situatie in Rwanda. Deze leden maken zich zorgen over de huidige politieke en mensenrechtensituatie in Rwanda, de toenemende onrust in de aanloop naar de presidentsverkiezingen in augustus, de ernstige veiligheidsincidenten met dodelijke slachtoffers en de arrestaties van leden van de oppositie. De leden van de CDA-fractie betreuren het dat er bij zulke cruciale verkiezingen als die van 9 augustus 2010 in Rwanda geen volwaardige EU-waarnemingsmissie zal zijn. Kan de minister aangeven waarom de Europese Commissie daarop niet is ingegaan en in hoeverre heeft Nederland dit vreemde besluit heeft aangekaart?

Daarentegen, zo staat in de brief, zou het positief zijn dat de Rwandese autoriteiten de aanbevelingen van de EU waarnemingsmissie naar aanleiding van de Rwandese parlementsverkiezingen in 2008 bijna in hun geheel heeft overgenomen. Maar volstaat dit? Is het niet des te meer reden om de verkiezingen te monitoren om na te gaan of de overgenomen aanbevelingen ook praktijk worden nageleefd? Kan de minister aangeven wat precies er van die aanbevelingen niet is overgenomen en wat de reden daarvan is? In 2008 waren EU-donoren nauw betrokken bij de voorbereiding van de verkiezingen, inclusief Nederland met het oog op de mensenrechten. Worden donoren, in het bijzonder Nederland, nu ook betrokken in de voorbereidingen? Zo nee, waarom niet? In de aanloop naar en ten tijde van de verkiezingen zal een EU-verkiezingsexpertmissie het proces volgen. Wat houdt zo'n missie in, wat is de status, wie hebben hier zitting in en hoe verhoudt dit zich tot de Commonwealth waarnemingsmissie?

De leden van de CDA-fractie zijn zeer bezorgd over de schendingen van mensenrechten, het beperken van de vrijheid van meningsuiting en de in toenemende mate afnemende veiligheidssituatie, waarbij onduidelijk blijft wat de rol van de zittende regering is. Deelt de minister de bezorgdheid van de CDA-fractie? Zo ja, heeft de minister dit aangekaart in de contacten met de Rwandese regering? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke manier?

Op 28 juni jl. heeft een EU-démarche plaatsgevonden waarin bij de Rwandese regering is aangedrongen op vrije en eerlijke verkiezingen. Heeft dit al iets opgeleverd? En op welke wijze kan de EU verder druk uitoefenen op de Rwandese regering?

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat de schendingen van mensenrechten, het beperken van de vrijheid van meningsuiting en de in toenemende mate afnemende veiligheidssituatie moeten worden

meegenomen in de beoordeling (Joint Review) van de bereikte resultaten in oktober dit jaar in het kader van algemene begrotingssteun en het besluit om over te gaan tot algemene begrotingssteun. De gehele situatie overziend hebben deze leden wel vraagtekens in hoeverre zij ervan uit kunnen gaan dat de verkiezingen een regering opleveren die voldoende vertrouwen geeft om de opgeschorte algemene begrotingssteun nu daadwerkelijk over te maken. Graag een reactie van de minister.

Kan de minister nader ingaan op de mogelijkheden voor een uitleveringsverdrag met Rwanda? Hoe lang duurt het voor dat een dergelijk verdrag kan worden gesloten en kan de minister een indicatie geven om hoeveel mensen het zou gaan?

Inbreng van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie danken de minister voor zijn brief van 1 juli. Deze leden zijn van mening dat de waardering van de minister over de politieke ontwikkelingen in Rwanda te weinig de zorg over een snel verslechterende situatie laat zien. Deelt de minister de opvatting van onder meer Human Rights Watch dat de onveiligheid en de politieke onderdrukking in de aanloop naar de verkiezingen rap toenemen (HRW, 26 juni jl. «Rwanda: Stop Attacks on Journalists, Opponents»). Kan de minister concreter ingaan op wat er tijdens de EU-démarche van 28 juni jl. is afgesproken? Zijn er bijvoorbeeld criteria afgesproken dan wel besproken over wat «het faciliteren van een open politieke samenleving waarin de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid worden gerespecteerd» concreet inhoudt? Hoe is hierop gereageerd door de Rwandese autoriteiten? Zijn er toezeggingen door hen gedaan?

Kan de minister aangeven wat zijn waardering is van het feit dat er een groot aantal generaals en andere officieren gevlucht dan wel ontslagen dan wel gedetineerd is de laatste maanden? Waarom heeft de minister deze zaken niet vermeld in zijn brief van 1 juli jl.? Kan de minister tot slot aangeven wat de Nederlandse ambassade en de EU in Rwanda – in het kader van de EU richtlijnen voor mensenrechtenverdedigers – doen om mensenrechtenverdedigers, journalisten en oppositiepolitici bij te staan indien zij zijn opgepakt en/of voor het gerecht worden gesleept?